

Atf için / for cited: Dikgöz, B. (2023). Türkiye'deki Üniversitelerin İşletme Bölümlerinde Yer Alan Etik Derslerinin Dağılım ve Okutulma Oranlarına İlişkin İstatistiksel Bir Değerlendirme, Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey, Yıl: 5, Sayı: 12, Ağustos 2023, s.1-9.

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN İŞLETME BÖLÜMLERİNDE YER ALAN ETİK DERSLERİNİN DAĞILIMI VE OKUTULMA ORANLARINA İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİR İNCELEME

Berin DİKGÖZ*

ÖZET

İş etiği kavramı ülkemizde 1980'li yıllarla birlikte akademik araştırmalara konu olmaya başlamış olup bununla birlikte üniversite müfredatlarına eklenmeye başlamıştır. Bu çalışmada YÖK'e bağlı olan devlet ve vakıf üniversitelerinin işletme programlarında yer alan etik derslerinin içeriğinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple işletme programlarının web sitelerinde yayımlanmış oldukları ders içeriklerinden faydalanılarak etik derslerinin içerikleri incelenmiştir. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmış olup, veri toplama aracı olarak doküman inceleme kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ders içeriklerinde sıklıkla geçen konular altı başlık altında toplandığı görülmüştür. Bu başlıklar; etik-ahlak tanımı, etik yaklaşımlar-teoriler, etiğin felsefi boyutu, kurumsal sosyal sorumluluk, meslek etiği kodları ve etik dışı davranıştır. Çalışmanın bulguları iki başlık altında sunulmuştur Bunlar: Etik dersine ilişkin sayısal bulgular, etik dersinin içeriğine ilişkin bulgulardır. Bu çalışmanın işletme bölümündeki etik derslerinin içeriğine ilişkin kapsamlı bir inceleme olup bu sebeple literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, İş etiği, İşletme müfredatları, Ders içerikleri, Etik dersi içeriği.

JEL Sınıflandırma Kodları: M20, M29.

A STATISTICAL REVIEW ON THE DISTRIBUTION AND TEACHING RATES OF ETHICS COURSES IN BUSINESS DEPARTMENTS OF UNIVERSITIES IN TURKEY

ABSTRACT

The concept of business ethics has started to be the subject of academic research in our country in the 1980s and has started to be added to university curricula. In this study, it is aimed to examine the content of ethics courses in the business programs of state and foundation universities affiliated to YÖK. For this reason, the contents of ethics courses were examined by making use of the course contents published on the websites of business programs. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used as a method, and document analysis was used as a data collection tool. As a result of the research, the topics that are frequently mentioned in the course contents are grouped under six headings. These titles are; Ethics-morality definition, ethical approaches-theories, philosophical dimension of ethics, corporate social responsibility, professional ethics codes and unethical behavior. The findings of the study are presented under two headings. These are the numerical data related to the ethics course and the data related to the content of the ethics course. It is thought that this study will contribute to the literature in terms of comprehensively examining the content of ethics courses in the department of business administration.

Keywords: Ethics, Business ethics, Business curricula, Course contents, Ethics course content.

JEL Classification Codes: M20, M29.

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Milas Meslek Yüksekokulu, Öğr.Gör.Dr. berindikgoz@mu.edu.tr / ORCID: 0000-0002-0603-9737

Makale Geliş Tarihi / Received : 27.06.2023

Makale Kabul Tarihi / Accepted : 19.09.2023

DOI: 10.46236/jvosst.1320409

GİRİŞ

Etik kavramının yerli ve yabancı literatürde ağırlıklı olarak *iş etiği* kavramının içerisinde yer aldığı ve bu paralellikte gelişim gösterdiği görülmektedir. İş etiğinin tarihsel gelişimi incelendiğinde beş döneme ayrıldığı tespit edilmiştir. Bunlar; 19. yüzyıl, 1900-1950, 1950-1970, 1970-2000, 2000 sonrasıdır (Aktaş, 2014: 28). Bu ayrımları etkileyen en önemli faktörlerin sanayi devrimi, piyasa mekanizması ve özel sektörün gelişimi olduğu düşünülmektedir. Sanayi devrimine kadar etik kavramının toplumsal etik kavramıyla aynı paralellikte gittiği görülmektedir. Bunun sebebi yaşamı düzenleyen kuralların daha çok din eksensli olmasıdır (Bektaş, Köseoğlu, 2008:149). Birçok alanın kurumsal bir kimlik kazanmasıyla beraber etik konusu da din çizgisinin dışına çıkarak, alanlar bazında değerlendirilmeye başlamıştır. 19. yüzyıl sonlarında serbest piyasa kavramının hızlı gelişimi ile birlikte işletmeler için itibar kavramı önem kazanma yoluna gitmiştir. İşletmeler için itibar yönetiminin en akılcı yollarından birinin etik görünümüdür. 20. yüzyılın başlarında ise özel sektörün daha da güçlenmesinin bir sonucu olarak etiğin yanı sıra gelişen bir kavram daha ortaya çıkmıştır. Bu kavram kurumsal sosyal sorumluluktur. Roberts (2003) kurumsal sosyal sorumluluk ve iş etiği üzerine yapmış olduğu çalışmada kurumsal sosyal sorumluluk kavramının kurumlar için iyi bir imaj çizme yolu olduğunu ve bu sebeple de iş etiği kavramına önem verilmeye başlandığını belirtmiştir (Roberts: 2003, 250). Bu bağlamda, iş dünyasında işletmeler ve yöneticiler için etik, en önemli kavramlardan birisi olmuş, işletmeler piyasalarda rekabet avantajlarını sürdürmek adına etik ilkeler ve kurumsal sosyal sorumluluk projeleri geliştirmiş ve bu projeleri desteklemişlerdir (Arslan ve Berkman, 2009: 55).

Dünyada iş etiği konusunda akademik araştırmaların 1920’li yıllarda başladığı bilinmekle birlikte bu süreç ülkemizde 80’li yılları bulmuştur (Aktaş, 2014:31). Bu duruma paralel olarak etik eğitimi üniversitelerin müfredatlarına girmeye başlamıştır. 1980’li yıllarda işletme alanında görülmeye başlamış olup 2000’li yıllarda yaşanan finansal skandallarla beraber muhasebe alanında özellikle önem kazanmıştır (Daştan,2009: 289). Power (2000) çalışmasında etik konusunun önem kazanmasının nedenlerinden birisinin de finansal skandallar sebebiyle dikkat çeken denetim konusu olduğunu belirtmiştir (Power, 2000). Bu sebeple 2000’li yılların başında birçok üniversitenin işletme programlarında muhasebe ve denetim derslerinde etik konusunun ya da dersinin yer almaya başladığı görülmüştür. Çünkü bir işletmedeki eylemler ne kadar denetlenebilir hale gelirse işletmenin de o kadar etik olduğu düşünülmektedir. Dikgöz (2023) tez çalışmasında etik kavramının şeffaflık, hesap verilebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk kavramının; etik kavramının gelişimi ile birebir ilişkili olduğunu bu sebeple de kurumsal sosyal sorumluluk kavramın işletmelerde büyük önem kazandığını belirtmiştir (Dikgöz, 2023:47). Bu duruma paralel olarak son yıllarda üniversitelerin etik ile ilgili ders isimlerinin revize edilerek “İş Etiği ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk” adı ile müfredatlarda yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda çalışmada Türkiye’de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerindeki işletme bölümlerinde yer alan etik derslerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu incelemede öncelikle etik derslerine ilişkin sayısal bulgular sunulmuştur. Devamında etik dersinin isimlerine göre kategorik ayrımı yapılmış olup ders içerikleri incelenmiştir.

1. YÖNTEM VE LİTERATÜR

Bu çalışmada Türkiye’de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerindeki etik derslerinin içeriğine ilişkin bir analiz yapılmıştır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman inceleme kullanılmıştır. Doküman incelemesi yaparken ders içeriklerinde en fazla yer alan başlıklar tespit edilirken sıklık analizinden de destek alınmıştır. Bu kapsamda YÖK verilerinden yararlanılarak Türkiye’de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerindeki işletme bölümleri tespit edilmiştir. Devamında ilgili üniversitelerin işletme bölümlerinin bilgi paketlerinden ders içeriklerine ulaşılarak etik derslerinin var olup olmadığı tespit edilmiştir. Etik isminin var olduğu derslerin içerikleri incelenerek en çok hangi başlıkların tekrarlandığı belirlenmiştir. Bu başlıkların devlet ve vakıf üniversitelerindeki ders içeriklerinde bulunma yüzdesi tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre etik derslerinin içeriği hakkında detaylı bilgilere ulaşılmıştır. Devlet ve vakıf üniversitelerinin içeriğine ilişkin veriler karşılaştırılmıştır. Bu analizlere ek olarak literatürdeki çalışmalarda etik derslerine ilişkin seçmeli ve zorunlu ayrımına göre kategori yapıldığı tespit edilmiş olduğundan çalışma bu açıdan da değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile seçmeli etik derslerinin hangi dönemlerde verildiğine dair bilgiler de sunulmuştur.

İşletme alanındaki çalışmalar incelendiğinde Terzi, Şen ve Solak yapmış oldukları çalışmada Bologna sürecinin İşletme bölümlerinin ders programı üzerine etkisini incelemiş olup, onların yapmış olduğu çalışmada kullanılan yöntem ile bu çalışmada kullanılan yöntem büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Terzi, Şen ve Solak, 2013:91). Bu açıdan çalışmanın yönteminden faydalanılmıştır.

İşletme bölümleri müfredatlarındaki etik derslerini inceleyen çalışmaları irdelediğimizde Gölbaşı'nın (2009) çalışması dikkat çekicidir. Bu araştırmaya göre 114 tane işletme bölümünün sadece 6 tanesinde etiğin zorunlu ders olarak okutulduğu, seçmeli dersler ile birlikte bu sayının 36'ya çıktığı görülmektedir. Derslerin okutulduğu dönemler ise üniversiteler arasında tamamen farklılık göstermektedir (Gölbaşı, 2009: 4). Çubukçu (2010) çalışmasında 77 devlet üniversitesinin 24 'ünde etik dersi bulunduğu, bunların %84 oranında seçmeli ders olduğunu belirtmiştir. Vakıf üniversitelerinde ise 62 devlet üniversitesinin 19 'unda etik dersi bulunduğu, bunların %75 'inin ise seçmeli ders olduğunu belirtmiştir. Ancak bu çalışma kapsamında ders isimlerine ve ders içeriklerine ilişkin bir analiz bulunmamaktadır. Bayraktaroğlu, Özen Kutanis ve Özdemir. (2005) çalışmalarında ülkemizdeki üniversitelerin İİBF'lerinin %29'unun adında etik geçen ders olduğu ve %35'inin ise içeriğinde etik konusu bulunduğunu belirtmiştir. Hem adında hem de içeriğinde etik konusu geçenlerin oranının ise %13 olduğunu belirtmiştir. (Bayraktaroğlu ve diğ, 2005: 377-384). Ayrıca Eğri ve Sunar çalışmalarında Türkiye'de iş ahlakı konusundaki çalışmaların yetersiz olduğunu ve sadece güncel etik sorunlarla ilgilenen çalışmalar yapıldığını özellikle belirtmiştir (Eğri ve Sunar, 2010: 63).

Bu çalışmada öncelikle devlet ve vakıf üniversitelerinde etik ile ilgili bir ders bulunup bulunmadığına ilişkin bilgiler sunulmuştur. Bu bilgiler sayısal ve yüzdesele ifade edilmiştir. Devamında etik derslerinin isimlerine ilişkin analizin dağılımları verilmiştir. Son olarak devlet ve vakıf üniversitelerinde yer alan ders içerikleri analiz edilerek analiz sonuçları karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

2.BULGULAR

2.1.Etik Dersine İlişkin Sayısal Bulgular

YÖK'ün web sitesinden yararlanılarak Türkiye'de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin işletme bölümü sayısının devlet üniversitelerinde 94, vakıf üniversitelerinde ise 51 olduğu tespit edilmiştir. Etik dersi bazında bakıldığında ise devlet üniversitelerinde 66, vakıf üniversitelerinde ise 52 program olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına KKTC üniversiteleri dahil edilmemiştir.

Tablo 1. Etik Dersinin Bulunup Bulunmasına Göre Sayısal Dağılım

ETİK DERSİNİN VAR OLUP OLMADIĞI	DEVLET	%	VAKIF	%
İ.İ.B.F/İşletme Fakültesi'ne Sahip Olan ve İşletme Bölümlerinde Etik İle İlgili Ders Bulunan Üniversitelerin Sayısı	58	62	39	76
İ.İ.B.F/İşletme Fakültesi'ne Sahip Olan ve İşletme Bölümlerinde Etik İle İlgili Ders Bulunmayan Üniversitelerin Sayısı	36	38	12	24
TOPLAM	94	100	51	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde devlet üniversitelerinde işletme bölümlerinin %62' sinde etik dersinin olduğu %38'ininde ise etik dersinin olmadığını tespit edilmiştir. Vakıf üniversitelerinde ise bu oranın %76 'ya, %24 olduğu görülmektedir. Ayrıca devlet ve vakıf üniversitelerinde etik ile ilgili derslerin tamamı seçmeli ders kategorisinde yer almaktadır. Bazı üniversitelerde seçmeli ders kategorisinde

birden fazla etik dersi olduğu da görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında devlet üniversitelerinde 66, vakıf üniversitelerinde 52 program olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Devlet üniversitesi etik dersinin bulunduğu sınıf

DERSİN VERİLDİĞİ YIL/DEVLET	SAYISI	%
4.Sınıf	35	60
3.Sınıf	12	21
2.Sınıf	8	14
1.Sınıf	3	5
Toplam	58	100

Etik dersi devlet ya da vakıf üniversitelerinin tamamında seçmeli ders kategorisindedir. Etik dersinin hangi sınıflarda seçmeli ders olarak verildiği incelendiğinde, devlet üniversitelerinde %60 oranında 4. sınıfta, %21 oranında 3.sınıfta, %14 oranında 2.sınıfta,%5 oranında 1.sınıfta yer aldığı görülmektedir. En yüksek oranının 4. sınıfta olduğu görülmektedir. 1. sınıfta verilen %5'lik oranın detaylarını incelendiğinde dersin “Etik” adı ile verildiği ve daha genel bir kapsamı olduğu tespit edilmiştir

Tablo 3. Vakıf Üniversitesi Etik Dersinin Bulunduğu Sınıf

DERSİN VERİLDİĞİ YIL/VAKIF	SAYISI	%
4.Sınıf	6	15
3.Sınıf	7	18
2.Sınıf	9	23
1.Sınıf	2	5
Çoklu yıl seçeneği	15	38
Toplam	39	100

Vakıf üniversitelerine bakıldığında ise etik dersinde seçmeli ders olarak her dönem alabilme olanağının olduğu ya da 3 ve 4. sınıfta istenilen dönemde alabilme hakkının olduğu görülmektedir. Çoklu yıl seçeneği oranının %38, 4. sınıf oranının %15, 3.sınıf oranının %18, 2. sınıf oranının %23, 1. sınıf oranının ise % 5 olduğu görülmektedir.

Devlet ve vakıf üniversitelerinde etik dersinin ağırlıklı olarak son yıllarda verildiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında oranlar birbirine yakındır. Ancak vakıf üniversitelerinde ders seçiminin çoklu dönemlerde olmasının bir sonucu olarak ders seçme yapısının daha esnek olduğu söylenebilir.

2.2.Etik Dersinin İçeriğine İlişkin Bulgular

Etik dersinin içeriği incelenirken haftalık bazda ders içeriklerinde en fazla yer alan başlıklar aşağıda sıralanmıştır.

- Etik /Ahlak Tanımı
- Etik Yaklaşımlar/Teoriler
- Etiğin Felsefi Boyutu
- Kurumsal Sosyal Sorumluluk -Sosyal Sorumluluk
- Meslek Etiği Kodları
- Etik Dışı Davranış

Uygulama başlığı birçok dersin içeriğinde farklı isimlerle bulunmaktadır ancak bunlar genellikle vaka analizi şeklinde olup çoğunlukla etik dışı davranışlar örneklendirildiği için etik dışı davranış başlığı altında incelenmiştir.

Tablo 4. Etik Dersine İlişkin Ders İsimlerinin Sınıflandırılması

DEVLET VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE DERS İSİMLERİNE GÖRE KATEGORİLEŞTİRİLMESİ	DEVLET		VAKIF	
	Sayı	%	Sayı	%
Etik ve Sosyal Sorumluluk	24	36	13	25
İş Etiği-Meslek Etiği	32	48	25	48
Etik	2	3	5	10
Alan Bazlı Etik	6	9	6	12
Diğer	2	3	3	6
TOPLAM	66	100	52	100

Adında etik geçen dersler incelendiğinde hem devlet hem vakıf üniversitelerinde %48 oranı ile “İş Etiği ve Meslek Etiği” isimli dersin, en yüksek oranla bulunduğu görülmektedir. İkinci sırada “Etik ve Sosyal Sorumluluk” ya da “Kurumsal Sosyal Sorumluluk” dersi devlet üniversitelerinde %36, vakıf üniversitelerinde %25 oranında bulunmaktadır. Bu sonuç kurumsal sosyal sorumluluk kavramını etik kavramı ile birlikte anıldığından göstergelerinden biri olabilir. Sadece etik adı ile bulunan ders oranı ise devlet üniversitelerinde %3, vakıf üniversitelerinde ise % 10 olduğu görülmektedir. Etik dersi adını taşıyan derslerin daha genel anlamda etik konusunu ele aldığı tespit edilmiş olup vakıf üniversitelerinde genel etik dersinin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Alan bazlı etik kapsamında ise “Pazarlama Etiği, Muhasebe Etiği ve Finans Etiği” gibi başlıklar bulunmaktadır. Bu başlıklar altında en fazla “Muhasebe Etiği” dersi bulunmaktadır. Bunun sebebinin 2000’li yıllarda işletme müfredatlarında yer alan muhasebe etiği dersi olduğu düşünülebilir.

Vakıf üniversitelerinde alan bazlı etik ufak bir farkla daha yüksektir. Bu anlamda öğrenciye daha fazla çeşitlilik sağlandığı düşünülebilir. Devlet üniversiteleri içinde alan bazlı dersler en çok Marmara Üniversitesi işletme bölümü bünyesinde bulunmaktadır. Bunun sebebi Marmara Üniversitesi işletme bölümünün 4 sınıfta alt branşlara ayrılması olabilir. “Diğer” kategorisinde ise adımda etik geçen ancak yayın etiğini baz almış ya da hiçbir kategoriye alınamayacak dersler konulmuştur.

Tablo 5. Devlet Üniversitesi Ders İçeriği

Ders İçerikleri/Devlet	VAR	%	YOK	%
Etik /Ahlak Tanımı	30	52	28	48
Etik Yaklaşımlar/Teoriler	11	19	47	81
Etiğin Felsefi Boyutu	5	9	53	91
Kurumsal Sosyal Sorumluluk -Sosyal Sorumluluk	44	76	14	24
Meslek Etiği Kodları	10	17	48	83
Etik Dışı Davranış	22	38	36	62

Devlet üniversitelerindeki etik derslerinin içeriği incelendiğinde etik/ahlak tanımının %52’inde yapıldığı, %48’inde ise etik/ahlak tanımının yapılmadığı görülmektedir. Etik yaklaşımlar ve etik teoriler konusunun ise %19’unda olduğu, %81’inde ise olmadığı tespit edilmiştir. Etiğin felsefi boyutunun ise sadece %9’unda bulunduğu, %91’inde ise bulunmadığı görülmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk konusunun ise %76’sında olduğu, %24’ünde ise olmadığı görülmüştür. Etik kodları konusunun ise %17 oranında ders içeriklerinde bulunduğu, %83 oranında ise bulunmadığı tespit edilmiştir. Etik dışı davranışlar konusunda ise temelde çatışmalar ve skandallar konusunun olduğu ve ders içeriklerinin %38’inde yer aldığı, %62’inde ise yer almadığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre devlet üniversitelerinde en yüksek %76 oranla kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk başlığının yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Vakıf Üniversitesi Ders İçeriği

Ders İçerikleri/Vakıf	VAR	%	YOK	%
Etik /Ahlak Tanımı	18	46	21	54
Etik Yaklaşımlar/Teoriler	13	33	26	67
Etiğin Felsefi Boyutu	8	21	31	79
Kurumsal Sosyal Sorumluluk -Sosyal Sorumluluk	24	61	15	39
Meslek etiği kodları	6	15	33	85
Etik Dışı Davranış	12	31	27	69

Vakıf üniversitelerindeki etik derslerinin içeriği incelendiğinde etik/ahlak tanımının %46'sında yapıldığı, %54'ünde ise etik/ahlak tanımının yapılmadığı görülmektedir. Etik yaklaşımlar ve etik teoriler başlığının ise %33 ün de olduğu, %67'sinde ise olmadığı tespit edilmiştir. Etiğin felsefi boyutunun ise sadece %21'inde bulunduğu, %79'ünde ise bulunmadığı görülmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk başlığının ise %61'inde olduğu, %29'unda ise olmadığı görülmüştür. Etik kodlar konusunun ise %15 oranında ders içeriklerinde bulunduğu, %85'inde ise olmadığı tespit edilmiştir. Etik dışı davranışlar konusunda ise temelde çatışmalar ve skandallar konusunun ağırlıklı olduğu, ders içeriklerinin ise %31'inde yer aldığı, %62 sinde ise yer almadığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre devlet üniversitelerinde en yüksek %61 oranla kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk başlığının yer aldığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Türkiye'de bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin ders müfredatları incelendiğinde etik dersinin bulunma oranı devlet üniversitelerinde %62, vakıf üniversitelerinde ise %76 oranındadır. Bu sonuca göre vakıf üniversitelerinde etik dersinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca dersin alınabileceği yıllara bakıldığında devlet üniversitelerinde %60 oranında 4. sınıfta alınabildiği görülmektedir. Vakıf üniversitelerinde ise %38 oranında çoklu yıl seçeneği bulunmaktadır. Bu durum vakıf üniversitelerinde ders seçimlerinin devlet üniversitesine nazaran daha esnek bir yapı olduğunu gösterebilir. Ayrıca her iki üniversite türünde de etik dersleri seçmeli ders kategorisinde bulunmaktadır. Devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı fakültelerin işletme bölümlerinde bulunan etik derslerinin içerikleri incelendiğinde ders isimlerinin %48 oranında "İş ve ya Meslek Etiği adı altında yer aldığı görülmektedir. Bu durumu takiben etik ve sosyal sorumluluk adındaki derslerin devlet üniversitelerinde %36, vakıf üniversitelerinde ise %25 olduğu saptanmıştır. Bu durum kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk konusunun ne kadar ön planda olduğunun bir göstergesidir. Ders içerikleri incelendiğinde sıklıkla geçen konular 6 başlık altında toplanmıştır. Bunlar; etik ve ahlakın tanımı, etik teoriler ve yaklaşımlar, etiğin felsefi boyutu, kurumsal sosyal sorumluluk, meslek etiği kodları ve etik dışı davranışlardır. Burada çıkan sonuçlar incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluk kavramının devlet üniversitelerinde %76 oranında, vakıf üniversitelerinde ise %61 oranında ders müfredatlarında yer aldığı görülmektedir. Bu durumda sosyal sorumluluk kavramının; etiğin tanımından, etik dışı davranıştan, etiğin felsefesinde ve etik yaklaşımlardan bile daha ön planda olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak, dersin adının içinde "kurumsal Sosyal Sorumluluk" olmayan ders içeriklerinde bile kurumsal sosyal sorumluluk kavramının anlatıldığı görülmektedir. Bu sonuç etiğin çıkış noktasından ve amacından ziyade bir imaj yönetimi gibi görülmesinden kaynaklanabilir. Etiğin çıkış noktası yerine kurumsal sosyal sorumluluk kavramının bu kadar ön planda olması yurtdışında popüler olan derslerin ülkemize ithal edilmesinin yaygın bir anlayış olmasından da kaynaklanabilir. Çalışmanın amacı etik derslerinin içeriğini incelemektir ancak analiz sonucunda kurumsal sosyal sorumluluk kavramının bu kadar ön planda olmasının sebeplerinin de araştırılması gereken konulardan biri olduğu görülmüştür. Böylece etik konusunun müfredatlarda yoğun olarak yer almasına rağmen iş yaşamında etik bir anlayış oluşmamasının sebepleri konusunda da bazı sonuçlara ulaşılabilir.

Ek: İçerik Analizine Dâhil Edilen Ders İçerikleri

A) Devlet Üniversiteleri

- <https://obs.adiyaman.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103331533330344003440431120383682197355753444834480>
- <https://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103221033330366003440434480214634388322303444832240#>
- <https://obs.aksaray.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=001037735322203660037707356003418437679322303444838960>
- <https://iisbf.alanya.edu.tr/bilgi-paketi/ders-bilgi-paketleri/>
- <https://oidb.anadolu.edu.tr/ogrenci-islemleri/ders-katalogu/2022-2023>
- <https://obs.hacibayram.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=07863663031110333003440435600229237679355753222435600#>
- <https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimListe/2>
- <https://akademik.adu.edu.tr/fakulte/nazilliiibf/default.asp?brm=3925&yk=364496&s=dersler>
- <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx>
- <https://oidb.bandirma.edu.tr/tr/oidb/Sayfa/Goster/BILGI-PAKETI-ve-DERS-KATALOGU-1079>
- <https://obs.batman.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103663032220388003440438960373222197389203778434480>
- <http://ebs.bilecik.edu.tr/Program/DersPlani?BolumNo=153>
- <https://mgmt.boun.edu.tr/tr/course-descriptions>
- <https://ubys.ibu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=BIpeM7H6Y5pT9yrVoIyESA!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR>
- <http://iibf.ibu.edu.tr/ders-i-ceri-kleri>
- <http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Programlar/Index/33>
- <https://ubys.comu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR>
- <https://bbs.karatekin.edu.tr/derskatalog.aspx?bkod=01&fkod=02>
- https://eobsarsiv.cu.edu.tr/ProgDersPlan_tr.aspx?ProgID=55
- <https://obs.dicle.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=39&curSunit=751>
- https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2019-2020/tr/bolum_1176_tr.html
- <https://bbs.duzce.edu.tr/tr-TR/Bolum/OgretimProgrami/27?bot=29>
- <https://dbp.erciyes.edu.tr/Program/P3.aspx>
- <https://obs.ebyu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=14&curSunit=116>
- <https://isletme.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/8/ders-programi-ve-ders-icerikleri>
- <https://obs.firat.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=001032210344403110038808333603313832194333453889637840>
- <https://ects.gsu.edu.tr/tr/program/programmedetails/15>
- <http://isletme.iibf.gantep.edu.tr/upload/files/i%C5%9Fletme%20b%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC%20lisans%20ders%20i%C3%A7erikleri.pdf>
- https://abl.gtu.edu.tr/ects/?dil=tr&duzey=ucuncu&modul=lisans_derskatalogu&bolum=546&tip=lisans
- <http://iibf.giresun.edu.tr/Files/ckFiles/iibf-giresun-edutr/Ders%20Katalog/isletme%20ders%20icerikleri%202022-2023.pdf>
- <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=306&curSunit=390#>
- <http://web.harran.edu.tr/isletme/tr/ders-icerikleri/orgun-ogretim/>
- <https://ubys.medeniyet.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR>
- <https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=1201&yil=2021>
- <https://ubys.bakircay.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR>
- <https://ubs.ikc.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR>
- <https://obsyeni.kafkas.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=001036630377703110038808378403523034388389203889633360#>
- <https://isletme.ksu.edu.tr/Default.aspx?SID=16698>
- <https://www.ktu.edu.tr/katalog>
- <https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=001032210322203880038808356003836835485366903222433360>
- <https://ubys.kastamonu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=null&culture=tr-TRps>

<https://obs.ahievran.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=001034420366603330033303367203418433291311153778432240>
<http://iibf.kilis.edu.tr/bolum/IIII01/Katalog%20ve%20Ders%20C4%B0%C3%A7erikleri/sayfa/2336/lisans-ders-katalogu-ve-icerikleri>
<http://isletme.kocaeli.edu.tr/dosyalar/matbu-evraklar/dersicerik.pdf>
<https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=11&curSunit=11111>
<http://katalog.cbu.edu.tr/Site/CourceStructure.aspx?ProgramID=1381&lang=1>
<http://isl.isletme.marmara.edu.tr/lisans-programi-isletme/program-mufredati>
https://ects.mu.edu.tr/tr/program/1951#link_14
<https://www.ohu.edu.tr/iibf/isletme/dersplani>
https://catalog.metu.edu.tr/program.php?fac_prog=311
<https://www.osmaniye.edu.tr/dosyalar/Dosyalar/T%C3%BCm%20y%C4%B1llar%281%29.pdf>
<https://bologna2.erdogan.edu.tr/tr/programlar/5368?programId=759>
https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Dersler/aksehir_iktisadi_ve_idari_bilimler_fakultesi-isletme-isletme-lisans
<https://obs.gop.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=02&curSunit=2010>
<https://isletme.tau.edu.tr/ders-katalogu>
<https://obs.usak.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103552534440355003440436720229237679389203889638960>
https://isletme.yalova.edu.tr/Uploads/isletme/files/Ders_Icerikleri_Turkce_Isletme.pdf
<http://www.bologna.yildiz.edu.tr/>

B) Vakıf Üniversiteleri

<https://ects.altinbas.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/4525/4395/932001>
<https://ankarabilim.edu.tr/assets/images/files/%C4%B0%C5%9Fletme%20B%C3%B6l%C3%BCm%C3%BCm%20Eİ%20Kitab%C4%B1.pdf>
<https://antalya.edu.tr/tr/fakulte-ve-enstituler/bolumler/isletme/icerik/ders-icerikleri-1>
<https://bau.edu.tr/icerik/4418>
<http://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=332>
<https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?gkm=001033315366603440032202356003732238776389203444837840#>
https://akts.beykoz.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0101002/menu_id/p_27/tip/L/ln/tr/submenuheader/2
<https://man.cankaya.edu.tr/ders-icerikleri/>
<https://iibf.dogus.edu.tr/bolumler/isletme/dersler>
[http://www.fsm.edu.tr/resim/Dosya/22022-09-15-11-48-08am._ISLETME_\(INGILIZCE\)_BOLUMU_DERS_ICERIKLERI2022-09-15-11-48-08am.pdf](http://www.fsm.edu.tr/resim/Dosya/22022-09-15-11-48-08am._ISLETME_(INGILIZCE)_BOLUMU_DERS_ICERIKLERI2022-09-15-11-48-08am.pdf)
<https://halic.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/isletme-fakultesi/isletme-ingilizce>
<https://isl.hku.edu.tr/ders-icerikleri/>
https://www.isikun.edu.tr/web/207-855-1-1/isik_universitesi/akademik/iktisadi_idari_bilimler_fakultesi_bolumler_ve_programlar_isletme_bolumu/ders_tanimlari
<https://man.ihu.edu.tr/tr/ders-icerikleri>
<https://catalog.bilkent.edu.tr/dep/d31.html>
<https://obs.arel.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103552537770322003550344803418433291389203222433360#>
https://ois.atlas.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0404001/menu_id/p_17/tip/L/ln/tr/submenuheader/2
<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=40&DersTuru=0&ln=tr>
https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Detail?catalog_departmentId=127050
<https://iybf.esenyurt.edu.tr/tr/Icerik/Detay/ders-icerigi-isletme-bolumu>
<https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-plani-2-37-1>
https://akademikpaket.iku.edu.tr/TR/ects_bolum.php?m=1&p=9&f=3&r=0&ects=ders
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https://www.okan.edu.tr/uploads/pages/program-kataloglari/isl-catalog-31122020.docx>
<https://obs.rumeli.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=1041>
<https://www.izu.edu.tr/akademik/fakulteler/isletme-ve-yonetim-bilimleri-fakultesi/bolumler/isletme-yuzde-30-ingilizce>

<https://ticaret.edu.tr/isletme-bolumu/wp-content/uploads/sites/8/2021/11/2021-2022-Ogretim-Yili-Isletme-Bolumu-Ders-Icerikleri.pdf>
https://ois.topkapi.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/dersprogramciktilarimatrisi/program_kodu/051201/menu_id/p_28/tip/L/ln/tr/submenuheader/2
<https://www.yeniyuzuil.edu.tr/Bolumler/Isletme/Ders%20I%CC%87c%CC%A7erikleri.pdf?v=2>
<https://iisbf.istinye.edu.tr/tr/bolumler/isletme/ders-icerikleri>
<https://dba.ieu.edu.tr/tr/courses>
<https://bologna.khas.edu.tr/program/50177006/ders-plani-sap>
<https://case.ku.edu.tr/akademik/isletme/ders-plani-2/>
<https://ebp.nisantasi.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/79/236/932001>
<https://obs.ostimteknik.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=00103442034440322003660637840229238776344603222437840#>
https://sis.ozyegin.edu.tr/OZU_GWT/NoWindow.jsp?shellType=NoWindow&locale=tr&windowName=NoWindow_tr
<https://www.etu.edu.tr/tr/bolum/isletme/ders-icerikleri>
<https://toros.edu.tr/sayfalar/isletme-akademik-ders-programi>
<https://sis.thk.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=3&curSunit=49>
<https://obs.yasar.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=401148>

KAYNAKÇA

- Arslan, M. ve Berkman, Ü. (2009). Dünyada ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi, Türk Sanayici ve İşadamları Derneği, 2009, Yayın No: TUSGAD/T-2009-06-492. Erişim Tarihi:19.06.2023, <https://docplayer.biz.tr/610427-Dunyada-ve-turkiye-de-is-etigi-ve-etik-yonetimi.html>.
- Aktaş, K. (2014). “Etik-Ahlâk İlişkisi ve Etiğin Gelişim Süreci”, Journal of International Management and Social Researches, ISSN:2148-1415, 1(2)2014, 22-32.
- Bayraktaroğlu, S., Özen Kutanis R. ve Özdemir, Y. “Etik Eğitiminde Neredeyiz? İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri Örneği” , 2.Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, Sakarya 18-19 Kasım 2005, 377-383.
- Bektaş, Ç. ve Köseoğlu, A. (2008). “İş etiği ve İş etiğinin Yayılım Süreci”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, 145-158.
- Çubukçu, S. (2010). “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Komitesi Düzenlemeleri Çerçevesinde Etik Eğitime İlişkin Durum Analizi”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1) 103-116.
- Daştan, A. (2009). “Etik Eğitiminin Muhasebedeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, XXVI, 1, 281-311
- Dikgöz, B. (2023). Etik kavramına Postmodern Bir Bakış: Muhasebe Meslek Etiği İlkeleri Üzerine Bir İnceleme, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Eğri, T. ve Sunar L. “Türkiye’de İş Ahlakı Çalışmaları: Mevcut Durum ve Yönelimler”, İş Ahlakı Dergisi, (3)5, 41-67.
- Gölbaşı, Ş. (2009). “Kurumsallaşma ve Etik eğitimi: Ahlakî Davranışların Kurumsallaşmasında İşletmecilik Okullarının Rolü”, İş Ahlakı Dergisi, 2(4), 21-41.
- Power, M. (2000). “The Audit Society - Second Thoughts”, International Journal of Auditing, 4(1), 111-119.
- Roberts, J. (2009). “No One is Perfect: The Limits Of Transparency And An Ethic For Intelligent Accountability”, Accounting, Organizations and Society, (34), 957-970.
- Roberts, J. (2003). “The Manufacture Of Corporate Social Responsibility; Constructing Corporate Sensibility” , Accounting, Organizations and Society, 10(2), 249-265.
- Terzi, S., Şen,K.İ. ve Solak,Y. (2013). “Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitime Etkisi: Üniversitelerin İşletme Bölümlerinin Ders Programları Üzerine Bir İnceleme”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2013 Temmuz, 83-100.
- <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10117> (Erişim tarihi 24.04.2023).